

№ 75/23 від 15.03.2023

**Комітет Верховної Ради
України з питань фінансів,
податкової та митної політики**

*Щодо проблемних питань
оподаткування місцевими податками
в умовах воєнного стану*

Всеукраїнська Асоціація ОТГ здійснила аналіз дохідної частини бюджетів територіальних громад і вбачає за доцільне констатувати, що **бюджети місцевого самоврядування у 2022 році недоотримали суттєві надходження від податків, що згідно статті 64 Бюджетного кодексу України зараховуються до доходів загального фонду бюджетів сільських, селищних, міських територіальних громад. Ризик втрат залишається і в поточному бюджетному періоді, оскільки на законодавчому рівні не врегульовано цілий ряд проблемних положень, зокрема в податковому законодавстві.**

Надактуальними проблемними питаннями в територіальних громадах, серед інших, станом на теперішній час у частині доходів бюджетів місцевого самоврядування є недоотримання надходжень саме від місцевих податків, зокрема плати за землю. В цілому у 2023 році місцеві бюджети недоотримали майже 6,0 млрд гривень плати за землю.

Порівняльний аналіз показників доходів бюджетів територіальних громад демонструє різні причини від'ємних значень обсягів місцевих податків, серед яких ті, які залишаються актуальними станом на теперішній час:

щодо плати за землю:

1) внесені зміни до Податкового кодексу України (Закон України “Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану” від 15 березня 2022 року № 2120-IX) в частині того, що тимчасово, на період з 1 березня 2022 року по 31 грудня року, наступного за роком, у якому припинено або скасовано воєнний, надзвичайний стан, не нараховується та не сплачується плата за землю (земельний податок та орендна плата за земельні ділянки державної та комунальної власності) за земельні ділянки (земельні частки (паї), що розташовані на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями Російської Федерації, та перебувають у власності або користуванні, у тому числі на умовах оренди, фізичних або юридичних осіб, а також за земельні ділянки (земельні частки (паї), визначені обласними військовими адміністраціями як засмічені вибухонебезпечними предметами та/або на яких наявні фортифікаційні споруди.

Згідно положень Податкового кодексу України перелік територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих збройними формуваннями Російської Федерації, визначається Кабінетом Міністрів України.

6 грудня 2022 року Кабінет Міністрів України прийняв постанову “Деякі питання формування переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією”, визначивши, що такий перелік затверджується Міністерством з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій (наказ Мінреінтеграції від 22.12.2022 року №309). Проте, питання і надалі залишається відкритим в частині нарахування та сплати плати за землю в поточному році, оскільки знову-таки у відповідності до вимог Податкового кодексу України відповідний перелік має бути визначений Кабінетом Міністрів України.

В контексті викладеного вище, Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України також зазначило, що для застосування положень підпункту 69.14, 69.22 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України **необхідне окреме рішення Кабінету Міністрів України** (лист Мінреінтеграції 22/9.2-2130-23 від 06.03.2023 додається);

2) в минулому році несплата фізичними особами плати за землю, серед іншого, була спричинена не нарахуванням контролюючими органами фізичним особам сум плати за землю і не відправленням у встановленому порядку (до 1 липня поточного року) податкових повідомлень-рішень. Всеукраїнська Асоціація ОТГ просить не допустити подібної ситуації в поточному році;

щодо єдиного податку:

3) пунктом 9 підрозділу 8 розділу XX Податкового кодексу України (змiнами, внесеними Законом України “Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану” від 15.03.2022 № 2120-IX) встановлено, що тимчасово, з 1 квітня 2022 року до припинення або скасування воєнного, надзвичайного стану на території України, положення розділу XIV Податкового кодексу України застосовуються з урахуванням ряду особливостей, зокрема в частині того, що **фізичні особи - підприємці - платники єдиного податку першої та другої групи мають право не сплачувати єдиний податок.**

Також, змiнами до Податкового кодексу України передбачено, що платниками єдиного податку третьої групи можуть бути фізичні особи - підприємці та юридичні особи - суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми. До таких осіб не застосовується обмеження щодо обсягу доходу та кількості осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах.

При цьому, відсоткова ставка єдиного податку для платників єдиного податку третьої групи, які використовують особливості оподаткування, встановлені пунктом 9 підрозділу 8 розділу XX Податкового кодексу України, встановлюється у розмірі 2 відсотків доходу, визначеного відповідно до статті 292 Податкового кодексу України.

Враховуючи основні ризики таких законодавчих нововведень, передусім втрати надходжень до місцевих бюджетів із-за можливості скористатися таким правом і тими підприємцями, які в даних умовах успішно провадять свою підприємницьку діяльність, отримують значно вищі доходи за рахунок, наприклад, внутрішньо переміщених осіб, а також можливості встановлення двовідсоткової ставки єдиного податку для платників єдиного податку третьої групи, Асоціація ОТГ просить внести зміни до підпункту 9.1 пункту 9 підрозділу 8 розділу XX “Перехідні положення” Податкового кодексу України, виклавши його у такій редакції:

“9.1. Фізичні особи-підприємці - платники єдиного податку першої та другої групи мають право не сплачувати єдиний податок, якщо на територіях, де здійснюється їх підприємницька діяльність, велися бойові дії, чи такі території були тимчасово окупованими збройними формуваннями Російської Федерації, або у разі підтвердження у встановленому законом порядку відсутності у платника податків можливості своєчасно виконати свій податковий обов’язок”;

4) також, в контексті висвітлення проблемних питань вбачається за доцільне зупинитися на проблемі іншого характеру; випадок, коли в територіальній громаді здійснюють свою діяльність фізичні особи-підприємці, які мають інше місце реєстрації, і відповідно податок на доходи фізичних осіб за найманих працівників зараховується до інших бюджетів територіальних громад (хоча безпосередня діяльність здійснюється у громаді, робочі місця знаходяться у громаді); зазначену проблему також слід усунути, та внести відповідні зміни до підпункту 168.4.5 пункту 168.4 статті 168 Податкового кодексу України.

щодо податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки:

5) аналогічно, зміни внесені до Податкового кодексу України згідно підпункту 69.22 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX “Перехідні положення”, через відсутність відповідних підзаконних нормативно-правових актів та проблеми організаційного характеру (неотримання податкових повідомлень-рішень у встановлений період) спричинило проблеми із сплатою даного виду податку.

Всеукраїнська Асоціація ОТГ просить Комітет Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики сприяти врегулюванню всіх перелічених вище проблем, та внести відповідні зміни до Податкового кодексу України.

**Голова Всеукраїнської
Асоціації ОТГ**

Олександр Корінний

СЕД АСКОД - Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Асоціація об'єднаних територіальних громад»
№ документа: 75/23
Дата реєстрації: 15.03.2023
Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA104000000EA4DBA0064015A03
Дійсний з: 11.04.2022 16:54:47
Дійсний до: 11.04.2023 23:59:59
Підписувач: КОРИННИЙ ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ
Мітка часу: 15.03.2023 20:56:59